ILMATIETEEN LAITOS

LAUSUNTO

6.10.2026 685/03.00.01/2026

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

Lausuntopyyntö 22.9.2026, HE 175/2026 vp

Ilmatieteen laitoksen lausunto HE 175/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Ilmatieteen laitokselta asiantuntijalausuntoa koskien vuoden 2027 talousarviota. Ilmatieteen laitos on perehtynyt aineistoon ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Tavoitteiden valmistelussa on huomioitu Ilmatieteen laitoksen palvelukyvyn ja toiminnan kannalta keskeiset asiat pääosin hyvin. Lakisääteisten tehtävien hoitaminen ja tavoitteiden saavuttaminen esitetyllä resurssitasolla ei kuitenkaan onnistu ilman tehtävien karsimista.

Ilmatieteen laitos tukee toimia julkisen talouden sopeuttamiseksi, mutta kiinnittää samalla huomiota siihen, että vuoden 2027 talousarvioesityksessä sille on kohdistettu uusia tuottavuusohjelman määrärahaleikkauksia, jotka vaativat sopeutustoimia. Tilanteesta tekee laitokselle vielä vaikeamman se, että budjettirahoitusta tarvitaan kattamaan Suomen jäsenmaksut useissa alan kansainvälisissä organisaatioissa. Vuonna 2025 yli 19% Ilmatieteen laitoksen talousarviorahoituksesta käytettiin Suomen jäsenmaksuihin, eikä niistä ole mahdollista tehdä vähennyksiä. Jäsenmaksuihin on tulossa vuodelle 2027 korotuksia yhteensä 0,5 miljoonaa euroa. Myöskään vuodelle 2025-2026 tehtyihin jäsenmaksukorotuksiin Ilmatieteen laitokselle ei ole osoitettu lisärahoitusta, vaan korotukset on jouduttu rahoittamaan leikkauksilla muusta budjettirahoitetusta toiminnasta.

Suurimmat jäsenmaksut kohdistuvat EUMETSAT-sääsatelliittijärjestöön ja ECMWF-sääennusteorganisaatioon, jotka tuottavat kriittistä dataa Suomen sää- ja turvallisuuspalvelujen kannalta, eivätkä näin ollen edusta klassisia kansainvälisiä jäsenmaksuja. Ilman näitä aineistoja Suomen nykyisten sää- ja turvallisuuspalvelujen tuotanto olisi mahdotonta.

Ukrainan sodan myötä tarve uudentyyppisille ohjus-, lennokki-, drooni- ja satelliittipalveluille on edelleen voimakkaassa kasvussa. Ilmatieteen laitos ei kykene tuottamaan kaikkia näitä palveluja budjettileikkausten vuoksi, vaikka niiden tarve Suomen puolustuskyvyn kannalta on ilmeinen.

Kasvavana huolena Ilmatieteen laitoksella on riittämätön rahoitus turvaamaan kriittisen olosuhdeinfrastruktuurin toimivuus. Erityisesti laitoksen säätutkaverkosto on ikääntynyt ja kaipaa uusimista. Tutkateknologian kehittyessä myös varaosien saatavuus vanhalle tutkaverkostolle heikentyy nopeasti. Tämä näkyy lisääntyvinä katkoksina tutkatietoon pohjautuvissa palveluissa, jotka ovat kriittisiä mm. sotilaalliselle maanpuolustukselle sekä turvallisuusviranomaisille. Tutkaverkoston häiriöt vaikuttaisivat lisäksi suoraan lentoturvallisuuteen, teiden liukkaudentorjuntaan sekä vaarallisten sääilmiöiden ennakointiin. Lisärahoitustarve on 1,5-3,0 miljoonaa euroa.

Ilmatieteen laitos kiinnittää myös huomiota siihen, että sen tuottamille palveluille ja tutkimustiedolle on yhä laajempi ja kasvava kysyntä niin yksittäisten kansalaisten, elinkeinoelämän kuin julkisen hallinnon eri viranomaisten ja päätöksentekijöiden taholta. Viime vuosien aikana etenkin turvallisuuspalveluihin liittyviä suoritteita on tuotettu huomattavasti aiempaa suuremmalla panostuksella. Ilman riittäviä toiminnan turvaavia resursseja laitos joutuu karsimaan suoritteita. Ilmatieteen laitokselle osoitetut säästövelvoitteet vaarantavat lisäksi laitoksen kyvyn kehittää uuden sukupolven tekoälypohjaisia sää- ja meripalveluja sekä parantaa niiden osuvuutta.

Vuoden 2027 talousarvioesitys asettaa Ilmatieteen laitokselle edellämainituista syistä haastavan lähtökohdan valmistautua pitkäjänteisesti turvallisuusympäristön muutoksen, ilmastonmuutoksen ja tekoälymurroksen tuomiin tulevaisuuden osaamis- ja resurssihaasteisiin.

Marko Viljanen
Hallintojohtaja